

Verval is het alternatief voor hervormen en besparen

2010/57
15 | 09 | 2010

MENSEN

WELVAART

BESCHERMING

Marc De Vos
Directeur Itinera Institute

Na Griekenland, Engeland en Frankrijk, wordt ook België het toneel van verenigd vakbondsprotest tegen bezuinigingen en pensioenhervormingen. In de andere landen viseren betogingen concrete regeringsbeslissingen. In het surrealistische België protesteren de vakbonden tegen hervormingen die niet bestaan: er is geen nieuwe regering en ook geen regeerprogramma. Dat er desondanks betoogd wordt, zegt veel over de noodzakelijkheid van de ingrepen waartegen van leer wordt getrokken. Het is als betogen tegen slecht weer. Dat kan frustratie luchten en bekommernissen ventileren, maar het brengt ons geen millimeter dicht bij een oplossing.

Er bekruipt mij een groot gevoel van déjà vu. Vijf jaar geleden trokken vakbonden massaal van leer tegen het Generatiepact. Het resultaat was een lauw politiek compromis dat meer geld kost dan het opbrengt voor de sociale zekerheid, dat langer werken maar marginaal heeft bevorderd, dat de brugpensioencultuur laat etteren en dat de uitsluiting van ouderen in personeelsbeleid niet heeft gekeerd. Indien vakbonden en werkgevers samen de moed hadden gehad om van het Generatiepact een leeftijdspact te maken, indien ze een modern eenheidsstatuut voor arbeiders en bedienden hadden ingevoerd

en indien ze samen de uitbouw van aanvullend pensioen strategisch hadden veralgemeend, dan zouden er vandaag al minder redenen zijn om te betogen.

Anno 2010 zijn de vakbondseisen quasi ongewijzigd: niet langer werken, geen langere pensioenloopbanen, brugpensioen behouden en pensioenuitkeringen verhogen. Het is volharding, maar dan wel die van de vertwijfeling. Vijf jaren geleden koesterden we immers nog de illusie dat we de vergrijzing vanzelf gingen opvangen. Het Generatiepact zou de knik maken op de arbeidsmarkt, gestage schuldafbouw zou het Zil-

“

Het gaat fundamenteel om de vraag welke toekomst we willen maken. Het is de keuze tussen een Avondland van verval en schaarste en een groeiland dat gedijt in de wereld van de 21ste eeuw.

”

verfonds spijzen, sterke economische groei zou de taart doen toenemen, de gezondheidszorg zou het permanent met bijna de helft minder doen – en klaar was Kees. Vandaag weten we dat het Generatiepact maar een amuse-gueule is, dat de schuld is geëxplodeerd, dat het Zilverfonds nagenoeg leeg staat, dat de economie nog jaren de sporen van de crisis en de last van de vergrijzing zal vertonen

en dat de gezondheidszorg maar met veel moeite in een iets lager groei-tempo kan gesnoerd worden.

We weten intussen ook wat deze collectieve erfenis van onwil en onvermogen inhoudt: vele miljarden in terugkerende besparingen of inkomsten die de komende vier jaar moeten ingezet worden en nadien nog eens een vergelijkbare oefening er bovenop. Deze budgettaire uitdaging zonder weerga is geen harteloos rondje snijden: het is de structurele ingreep die nodig is om de vergrijzing alsnog min of meer te kunnen betalen en om onze enorme schuldenlast niet tot een Griekse catastrofe op te voeren.

Maar cijfers alleen vertellen maar half het verhaal. Het gaat fundamenteel om de vraag welke

toekomst we willen maken. Ons sociaaleconomisch model zit op zijn tandvlees. Van alle ontwikkelde landen hebben we de derdehoogste belastingdruk, de hoogste loonlasten en de op één na hoogste uitgaven voor sociale bescherming. Desondanks is onze staatsschuld bij de hoogste ter wereld, zit de gezondheidszorg in chronisch geldtekort, zijn pensioenen gemiddeld laag en is de vergrijzing totaal niet gefinancierd. Tegelijkertijd verliest onze economie terrein en profiteren we onvoldoende van de gigantische exportkansen die groeipolen als China en India bieden.

Koppel daaraan de enormiteit van de uitdaging die nu voor ons staat en de keuze is simpel. Ofwel gaan we voor nog meer van hetzelfde en verzetten we ons tegen hervormingen. Dat is het scenario dat we al jaren schrijven in België. Ofwel maken we de breuk en nemen we als samenleving de strategische keuzes waardoor we ons economisch potentieel beter kunnen benutten en ons sociaal systeem beter laten presteren. Het is de keuze tussen een Avondland van verval en schaarste en een groeiland dat gedijt in de wereld van de 21ste eeuw. Het is de keuze tussen het teren op de rijkdom van het verleden en het maken van nieuwe rijkdom in de toekomst.

Het is de keuze tussen rekken voor de huidige generatie en maken voor de volgende generatie.

De gepensioneerde van vandaag leeft gemiddeld zes jaren langer dan die van vijftig jaar geleden. In de komende decennia komt daar nog eens zes jaren bij. Tegelijkertijd stijgt het aantal gepensioneerden sterk ten opzichte van het aantal jongeren dat de pensioenen betaalt, zodat verhoudingsgewijs de financieringscapaciteit voor pensioenen met bijna de helft vermindert. Langer werken is onmisbaar om deze enorme demografische verschuiving op te vangen, pensioenen betaalbaar en afdoend te houden en om de solidariteit tussen de generaties evenwichtig te maken.

Langer werken vergt andere loopbanen, een leeftijdsvriendelijke arbeidsmarkt en een aangepast pensioensysteem. De opties zijn al lang bekend en hervormingen zullen pas geleidelijk uitwerking kunnen krijgen. Vele van onze buurlanden zijn al aan hun tweede

pensioenhervorming bezig; wij moeten nog beginnen met de eerste. Halsstarrig verzet stelt het noodzakelijke uit tot het uiteindelijk onvermijdelijk en zeer pijnlijk wordt. Ik heb respect voor de vakbonden en hun militanten, maar ze betogen tegen de zaak die ze willen verdedigen. Om pensioenen en sociale zekerheid te behouden, zullen ze moeten veranderen.

Marc De Vos

Hoofddocent UGent en directeur van het Itinera Institute

Verschenen als opinieartikel in De Standaard van 14/09/2010

Voor duurzame economische groei en sociale bescherming.